Ч. 9. Чернівцї, недїля дня 12. (24.) сїчня 1897 року. Рочник XIII.

ЧАСОПИСЬ для руских родин. Виходить щодня кромі днїв по недїлях і сьвятах.

БУКОВИНА

Редакция і адмінїстрация в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

Передплата 10 зр.

Нові вибори до ради державної.

Нині одержали ми з Відня телєграму, що урядова Wiener Ztg. оголосила цісарскі патенти, котрими розвязує ся раду державну і скликує ся нову раду на 27-го марця 1897. Вчера, як відомо, скінчила рада державна свої засїданя.

На Буковині — як оголошує Czern. Ztg. — вибори з загальної пятої курії відбудуть ся 4-го марця, з громад сїльских 10-го марця, з міст 12-го марця, з палати торговельної і промислової 14-го марця і великої посїлости 15-го марця с. р.

Близші дані подамо на другий раз.

ЗАМІТКИ.

Читаємо в 1. числї „Зорі“ 1897:

Всїх прихильників нашого Наукового Товариства ім. Шевченка, а передовсїм наших закордонних земляків, неспокійних о дальшу долю Товариства і єго наукової діяльности, можемо успокоїти вістию, що дїла ідуть своїм ладом дальше і з жадного боку нема нїякого небезпеченьства. Від Нового Року не друкує ся в друкарнї Товариства жадна полїтична часопись. „Дѣло“ і „Свобода“ друкують в друкарнї Ставропигійскій, „Правда“ в друкарнї Шийковского (так само й „Руслан“), а „Батьківщина переcтала виходити.

* * *

Еміґрацийного аґента увязнили 19--го с. м. в Лужанах в особі 24-лїтного лїсового практиканта Нестора Березана. Він намовив 60 родин з Лужан і кількасот селян з околиці вивандрувати за море. Кілька годин перед арештованем Березана прийшло 60 мужиків з Лужан, Ревної і околиці до краєвого правительства в Чернівцях з просьбою о дозвіл їхати до Канади. В правительстві витолкували їм справу і відмовили дозволу. Годї витолкувати нашим людям, що нїгде не ростуть грушки на вербах. Розумного голосу не слухають, а дають себе туманити леда якому обманцеви.

* * *

Вже нераз ми писали про недолю еміґрантів, але подамо ще і нинї голос американьской руской ґазети „Свободи“, що виходить в Пенсильванії. Ось як пише „Свобода“ в тій справі: Про еміґрацию мало якось чути, хотяй аґенти не сплять і знов звивають ся межи народом. Мабуть з весною нарід знов ся зворушить, як передновок притисне. З Бразилії вертає сила людий і не можуть наоповідати ся про те, яку біду там перебули. Они зголошують ся до австрийских консулїв і ті пересилають їх дальше до краю. Наші люди вибирають ся звичайно до провінциї Парана в Бразилії. Тимчасом ще в червни видали тамошні власти право, що нїкого з Галичини не впускають до Бразилії. Аґенти затають перед селянами сей заказ, або й кажуть, що то пани так тілько дурять. Селянин вірить жидови, приїде до Бразилії, а власти не пускають. Найбільше зла наробила фірма Міслєра в Бремі. Михайло Яницкий з Пробіжної зізнав, що в Бразилії чекають селяни наші на ґрунт цїлий рік та не можуть дістати єго. До краю доходять вісти добрі в той спосіб, що еміґранти висилають їх на руки аґентів, а ті їх фальшують. Аґенти вмовляють в людий, що почта висилає тілько такі листи, котрі они надають. Бразилїйске війско змушує еміґрантів, щоби они віддавали їм свої жінки і доньки на любовниці. Молодих еміґрантів затягають до війска. Нужду в кольонїях тяжко описати, спека нечувана, а наші люди дуже терплять від укушеня великих їдовитих мух: тїло пухне і роблять ся рани. Жовнїри бють і рабують людий. Еміґранти живуть в шаласах; кольонїсти цїлими громадами покидають свої ґрунти. Заробок знайти тяжко, бо наші люди не знають тамошної мови. В серпни приїхало до Монтевідео (Ураґвай) 50 люда зі збаражского і скалатского повіту. Они їхали властиво до Бразилії, але корабель висадив їх в Ураґваю, так аґенти умисно зробили. Консуль в Монтевідео умістив їх в домі шупасничім, бо почали жебрати по улицях. Ураґвайцї не хотїли темних наших селян приняти, тож якось з тяжкою бідою консуль потрафив часть до Бразилії а часть до Арґентини вислати. Рівнож і в Канадї зле поводить ся нашим еміґрантам. По дорозї злодїї їх обрабовують, по готелях і урядах еміґрацийних обдирають. Аґенти замісць до Канади відправляють еміґрантів до Ґеорґії, де горячо і земля пуста. Мінїстерство справ внутренних в Канадї пише, що наші люди в Манитобі знаходять ся в крайній нуждї, а правительство мусить їх через зиму прокормлювати, як диких Індиян. „Свобода“ остерігає, щоби нїхто не важив ся пускатись до Канади без гроший на подорож і на загосподароване, а вже нїколи в зимі, хотяй би мав подостатком гроший. Аґенти з Бреми і Гамбурґа а навіть з Італії розсилають листи по Галичинї і Буковинї і вербують селян до провінциї Minas Geraes (Бразилїя), де жде наших еміґрантів неминуча смерть по роцї або двох роках невільничої безплатної роботи під нагайками плянтаторів.

* * *

Від 1. сїчня с. р. стала виходити в Чернівцях ґазета для робітників під назвою: Volks-

Записки читателя.

(Про „Зорю“ за 1896. рік.)

(Конець.)

З праць, які були подані на згаданий конкурс „Зорі,“ видруковано ще Мирона Кордуби „Б о б о.“ Фабула взята з житя галицкого духовеньства. Попович Роман, молодий медик, поїхав до свого вуйка, сьвященика-аристократа, і залюбив ся в єго доньку Маню. Она з ним лише флїртує, і коли Роман задля родинних обставин пішов на богословіє, вийшла замуж. — Річ се досить часта і оповідане остало-б незамітне, коли-б не те ярко змальоване житє сьвященика-аристократа. Автор виказав всї погані сторони того житя; інтеліґентний і Ярослав, котрий вже яко ученик третьої кляси ґімназияльної вчить ся танцїв, а яко 17-лїтний хлопець „перелюбив“ уже 20 панночок; він вправдї в школї зле учить ся, але за те добре знає, які капелюхи для пань тепер в модї... О. Лука се — як каже сам автор — „тип галицкої попівської аристократиї“; він все дивить ся за добрим заробком, заходить ся богато з панами, належить до знаних „porządnych proboszczów.“ При добрій знаємости автора з житєм галицкого духовеньства вийшли сї образки вірно. Тенденция оповіданя: виставити на позорище те здеморалїзоване житє попа-аристократа і єго родини — дуже на часї і ми мусимо редакциї „Зорі“ подякувати, що она не вагала ся видруковати се оповіданє.

Переходимо тепер до оповіданя Володимира Левенка „Per pedes apostolorum,“ образка з житя православного духовеньства на Україні, котре для буковиньских читателїв мати ме специяльний інтерес. Спосіб писаня д. Левенка неконче нам сподобав ся; бракує в цїлім образку тої живости, того житя, що удержує цікавість читателя аж до кінця оповіданя. І мова не зовсїм чиста. За те образки і характеристика поодиноких сьвящеників описана подрібно і — оскілько можу судити — вірно. Зміст такий: О. Макар хоче для свого сина, неука, котрий не може відповісти невеликим вимогам в школї, але за те вміє і добре горівку пити і по досьвітках байдикувати, випросити в консисториї парохію, отже їде з цїлою родиною в ґуберниске місто і загощує до кількох батюшків, забавляє ся у них, а при сїй нагодї довідуємо ся про житє-бутє православного духовеньства. В консисториї о. Макар купив для свого сина прихід і дав для духовних зверхників пир.

Коли судити після опису автора, то всї православні духовні, почавши від звичайного батюшки аж до консисторских совітників тілько знають нарід здирати, брати хабарі і забавляти ся при склянчинї, а лїпше сказати, при фляшцї горівки. Коли иногдї трафить ся енерґічна добродійка, котра збиває грошики для своїх доньок, то батюшка хитрить, от як о. Макар Калитка, аби лише виманити гроші на горівку. Аби дістати який добрий прихід, такий батюшка не соромить ся писати на свого товариша по чину донос, що він „не нюхає, що є в повітрю“ і т. п. Такі та иньші погані вчинки їх пояснюють ся почасти їх низькою осьвітою; они бувало ставали батюшками впрост з дяків. Але коли „людина проворна, з глуздом, та ще на мазї, скрізь і влїзе і вилїзе і без перешкоди і придобно.“ Ось цїла мораль, якою має кермувати ся православний батюшка на Україні. Правда, є між ними і такий як от о. Каленик Трубайло, що не обдирає нарід, бо єго житєві вимоги малї та й то він би не від того, коби лише розумів добре, як до того взяти ся. Коли батюшка не приятельствує з фляшкою, та все лише думає над тим, як би дістати ще лїпший прихід, от пр. о. Єзекіїл Буяновский. Всякий спосіб добрий, аби лише добити ся до своєї мети і так вкінци навіть правий о. Тендїтний мусить зійти з праведної дороги. До того соромного стану православного духовеньства чимало причинило ся саме росийске правительство. От як навчає о. Єзекіїл: „Треба тільки, щоб людям здавало ся,

presse. Редакция домагає ся головно, аби робітники на Буковині працювали лише по 8 годин в днину і мали більшу плату, то тогди будуть мати більше часу думати над своїм станом та наукою. З дописів із Серету, Ґурагумори, Рускої Молдавиці, Сучави і Вижниці видко, що на Буковині найбільше робітників — то Русини і Волохи, котрі не вміють по німецки і до котрих післанції від черновецких робітників мусїли промовляти по руски або волоски. На Буковині найбільше робітників у трачках. Розуміє ся, що по селах робітники на Буковині і слова не знають по німецки, тай у самих Чернівцях по німецки знає лише невеличка частина лїпше платних робітників, а гірше платні денні зарібники — Русини й Волохи. Супротив того, як справедливо замічає львівский Robitnyk, робітницка ґазета в німецкій мові не може мати на Буковині такої ваги, як би мусїла мати руска або волоска ґазета для робітників. Львівска руска ґазета, що зве ся Robitnyk, обіцює занимати ся буковиньскими робітниками. Редакция сеї ґазети находить ся у Львові, пасаж Гавсмана ч. 8., поверх другий.

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 23-го січня 1897.

Аґенция „Днїстра“ для Чернівців і околиці надіслала нам отсе письмо з просьбою о поміщене. „Маю честь повідомити поважану руску публику, що аґенция тов. взаїмних обезпечень „Днїстер“ находить ся в Чернівцях при улици Атляса ч. 1. Заразом запрошую всїх поважаних родимцїв, що ще не забезпечили свої доми, або забезпечили їх в якім иньшім, не-рускім товаристві, щоби зволили приступити до нашого одинокого товариства взаїмних обезпечень „Днїстер“ у Львові. Наше товариство „Днїстер“ подає ті самі користи, як кожде иньше товариство обезпечень, а навіть і більші, та лїквідує шкоду в припадках нещастя дуже скоро і сумлїнно. Про се сьвідчать части подяки забезпечених в „Днїстрі“ погорільцїв. А друга користь з тов. „Днїстер“ є та, що оно опирає ся на засаді взаїмности і користи з тов. „Днїстер“ не йдуть в чужі руки, але лишають ся в рускій суспільности. Нарештї я призначую половину мого чистого доходу, який здобуду через обезпеченя Русинів за рік 1897, на будову Народного Дому в Чернівцях. Чим більше буде обезпечень з Буковини, тим більший даток прийде на сю дорогу нам цїль. Для того обезпечайте ся Русини громадно і як найскорше в нашім рускім товаристві взаїмних обезпечень „Днїстер,“ а я готов кождого часу служити вам в справі обезпеченя і удїляти всяких пояснень. — З високим поважанем *Корнило Салабан* аґент „Днїстра,“ при ул. Атляса ч. 1.

Про бесїду посла Цуркана поміщають вчорашнї „Bukowiner Nachrichten“ допись одного учителя, в котрій виступає против румунїзаторских забаґів „реакцийного, дряхлого посла митрополичої консисториї,“ а відтак говорить ті слова: „Чи не піднесло ся високо шкільництво в нашім рідним краю, відколи п. Тумлїрж взяв шкільництво в свої руки, та відколи інспектор Попович допомагає єму яко референт в справах народних шкіл? Чиж ми не поступаємо скорим кроком на тім поли, так що незадовго будемо могли сказати зі взгляду на число шкіл, на їх розширене і вивіноване зверха і з середини, що ми перенесли Буковину, бодай під взглядом шкільництва, з „центральної Азиї“ до середної Европи? Але що те все значить! Тут не бажають видїти дїл, не хотять дивити ся за успіхами, тут не ходить навіть о особу, але розходить ся о Волоха і о нїчо більше! Коли підносив хто коли небудь в радї державній неоправдані жалоби, чорнив несправедливо особи, то певно не так безпідставно, як посол др. Цуркан супротив краєвого інспектора Тумлїржа і інспектора Поповича. Учителї мусять відперти напасти др. Цуркана і просити єго красно, щоби перед своїм порогом замітав сьміте. Школа есть сьвятинею і єї не повинен нападати др. Цуркан, а учителїв, яко робітників в винограді господнім, мусить він також пошанувати.“

Про лихву говорив п. Н. Вахнянин при буджетї мінїстерства справедливости дня 13 січня. Она, каже, виступає в різних видах і точить живі соки нашого народу, селян і маломіщан-ремісників. Кромі лихви грошевої практикує ся в Галичинї лихва збіжева, полем, роботою, живностию і товаром. Закон против лихви з 1877 р. уміють наші домородні лихварі обходити на всїлякий спосіб, а злочин той уходить їм по більшій части безкарно. Бесїдник обчислив, які величезні зиски тягнуть лихварі товарові именно в горах з наших селян і поставив резолюцию, в котрій взиває ся правительство, щоби в найкоротшім часї предложило радї державній проект до нового закону проти лихви, именно в тім дусї, щоби понятє лихви розширити, а кари на лихварів заострити. В другій части річи зажадав пос. Вахнянин від мінїстра справедливости, щоби він судам галицким і буковиньским пригадав всї ті розпорядженя мінїстерияльні, які від 1852 — 1869 видано в користь уживаня язика руского в судах галицких і буковиньских. Наколи на якім поли управи язик якогось народу має право бути уживаним, то именно на поли судівництва. Згадані розпорядженя не виконують ся в Галичинї повсюди і в відповідних розмірах. Мінїстер видав минувшого року на жаданє послів руских розпорядженє що до написий руских на судах, а мимо сего не було у нас питаня Піраньского. Оба народи в Галичинї суть на стілько полїтично зрілі, що і згадану пригадку мінїстра що до прав язика руского в судівництві край прийме радо.

Річ пос. В а х н я н и н а зробила в палатї дуже велике враженє. Як зразу лише мірна частина утомлених послів прислухувала ся виводам посла о лихві, так по кількох реченях цїкава тема, зіставлена дуже наглядно і ілюстрована фактами драстичними, виголошена з вервою, знадила дуже значне число слухачів з всїх сторонництв. Річ перебивано дуже часто виразами счудованя, що м о ж у т ь в якімсь коронним краю істнувати ще такі сумні і неправильні відносини суспільні, именно лихва, що так систематично руйнує нашого селянина. Річи прислухували ся з увагою і мінїстри Ґляйспах і Ледебур. Посла нагороджено оплесками і ґратуляциями. Мінїстер справедливости заявив сейчас по річи послам Вахнянинови і Барвіньскому, що не мав понятя о тих аномалїях в Галичинї і що сейчас звелить розслїджувати справу лихви, щоб окремою уставою спинити лихо. Посли словіньскі в приватній розмові замічали, що подібні відносини панують і в полудневих словяньских краях.

Дрібні вісти. Вчера відбула ся на нашім унїверситетї промоция Кароля Морвіцера на доктора прав. — Габілїтацию др. Кирила Студиньского на доцента рускої мови і лїтератури в ягайлонскім унїверситетї в Кракові затвердив мінїстер просьвіти. — Дня 2 лютого відбуде ся в Коломиї вінчанє п. Богдана Лепкого, учителя ґімназиї в Бережанах з панною Александрою Лепківною, дочкою о. Николая Лепкого, катихита ґімназиального в Коломиї. — Товариство „Днїстер“ потребує до свого бюра 1) двох писарів 2) помічника до бухгальтериї 3) урядника до манїпуляциї. Поданя до 10 лютого (Львів, ринок 10.) — Добра Бабин власність Евгена Зотти виставлені на публичну лїцитацию на день 23. марця і 27 цвітня в краєвім судї в Чернівцях о 10 год. рано. Цїна виклична 60.701 зр. 30 кр. вадіюм 6.100 зр. — Реальність Івана Бабюка в Рускім Банилові злїцитує суд повітовий в Вижници дня 25 лютого і 1 цьвітня о год. 10. Виклична цїна 852 зр. 50 кр. вадіюм 85 зр. 25 кр. Кімполюнґский суд повітовий оповіщає кілька лїцитаций на реальности довжників — жидів за претенсиї прав. бук. фонду. — Сойм долїшноавстрийский ухвалив не приймати жидів до стеноґрафічного бюра соймового. До тепер було там 9 жидів а один християнин.

що ви соромитесь рідної (рускої) мови, щоб і люди за вами соромили ся та цурали ся єї.“ Далї він радить, як треба писати доноси про „сепаратизм,“ про україньство, не щадити своїх товаришів і т. д. Що-ж дивного, що при малій осьвітї і деморалїзуючім впливі ряду і духовних наставників всї батюшки покоряють ся страха ради тому напрямови і асимілюють ся з часом цїлковито! Що-ж дивного, що більш путяща людина не може такого батюшку поважати (ось як лїкар Невтїшний) і що треба слухати таких слів: „То правда, що духовеньство (православне на Українї) то якесь сьміте і що-ж там дивного, бо чи-ж можливо, бувши попом, лишити ся чесною людиною!?“ Се так говорить ся про вплив ряду росийского... Зовсїм подібні до звичайного батюшки консисторскі совітники, котрі за 25 карбованцїв — мовляв на „церковні треби“ — і забаву на кошт о. Макара не можуть відмовити єго синови приходу.

Образок се поганий, відражаючий, але мабуть не дуже відмінний від правди. Що таке духовеньство не може на нарід мати уморальняючого впливу, не потребуємо додавати...

З історичного оповіданя Мордовцева „З а у к р а ї н ь с к у д и т и н у“ довідуємо ся дещо про житє Запорожцїв, їх житє в таборі і підчас походу. На початку оповіданя ми дізнаємо ся про звичаї україньского народу в сьвято Купала. Як на вузкі рамцї, у які ш. автор скупив так богаті образки, вийшла цїлість досить ясно, хоч характери головних осіб трохи за слабко означені. Замітимо ще, що се оповіданє переложив на нашу мову д. Цезар Білило.

Згадаємо ще В. Масляка „К і с т я к и Г о л ь б а й н а — Аристократи.“ Автор мав на метї зобразити (подібно як Кордуба в „Бобо“) галицкого сьвященика аристократа.*)

Оттак я дійшов до тої мети, яку собі поставив на самім початку сих заміток, именно списав враженя, які винїс при читаню „Зорі“ за минувший рік. Враженя не вийшли все радісні, та все таки перевисшає задоволенє з красних оповідань невдоволенє з поезий. Ще раз повторю, що до сего вдоволеня на жаль дуже обмаль причинили ся галицкі письменники і цїлком справедливо можна про сей минувший рік сказати, що він визначив ся — маючи очивидно на увазї „Зорю“ — духовою безплодностю галицкої Руси. Редакция „Зорі“ вправдї старає ся розбудити більший рух в белетристицї своїми конкурсами, але в них уступають початкуючі таланти галицкі випробованим вже україньским письменникам. І нїчо дивного, коли наші письменники з австрийскої Руси (кромі кількох) уважають своє занятє радше забавкою, як роботою поважною і потрібною не меньше, як полїтика. В розмовах і товариствах письменство трактує ся як щось злишне; а нікому й через думку не переходить, що ми не маємо на всїй Українї-Руси хоч би громади, зложеної з сотнї людий, котра мала би вироблені якісь означені уподобаня лїтературні і їх підтримувала. Полїтичні часописи вже мають свої то більше то меньше зорґанїзовані громади; а *Зоря* належить так до всїх, як і до нікого, т. є. потреби єї ще не відчуває сильно жадна більша громада людий. Я не хочу тим дорікати котрій небудь редакциї „Зорі“, стверджую лише факт, котрому завинили наші дїлетанти-письменники. Що так не повинно бути, се певно кождий зрозуміє; а коли так, то на часї було би брати ся до сеї справи поважнїйше, а не лиш так собі з легкої руки...

Полишаючи наукові і історичні статї на боцї, бо они виходять поза межі сих заміток, хочу ще зробити кілька заміток в справі відділу критики і фейлетону.

Безперечно дає ся в рускій лїтературі дуже прикро відчувати брак з'орґанїзованої лїтературної критики. Не маючи до розпорядимости осібного орґану для критики, можна-б надїятись, що хоч в „Зорі“ найдуть ся про всякий визначнїйший лїтературний твір критичні замітки. Та хто сего надїяв ся, завів ся дуже. Галицкі письменники і читаюча публика, коли що читає, мовчить і не поділить ся з загалом

---

*) Про ті замітні нові почини В. Масляка (він доси писав головно поезиї) буде у нас мова окремо. — *Ред. Буковини.*

Складки. На *Народний Дім* зложили далі надучит. Ів. Бажаньский з Вікна 1 зр., учит. Спд. Годованьский з Лукавця 5 зр., учит. Юр. Шербановский з Лукавиці 1 зр., колядники читальні „Рускої Бесіди“ з Садаґури 2 зр., п. Дм. Ґрищук, купець з Садаґури 1 зр., із складки на товариских сходинах в Народнім Домі в Чернівцях 1 зр. 30 кр. — разом доси **68 зр. 22 кр.**

Хто скорше? Кілько ви потребуете часу, щоби убрати ся? — Не більше, як двайцять мінут. — Двайцять мінут! А я готов за пять, як встану з постелі. — В такім разі моя собачка ще зручнійша. Она встане, протягне ся, стрясе ся і вже готова до виходу.

Телеґрами „Буковини“.

З дня 23-го січня 1897 року.

Відень. „Wiener Zeitung“ оголошуе цісарский патент, що розвязуе теперішну раду державну і заряджуе нові вибори.

Відень. Другий цісарский патент скликуе нову раду державну на 27 марця 1897.

Відень. „Wiener Zeitung“ оголошуе закон дотичний змін в постановах додатку до уставу виборів до ради державної в Буковині.

Відень. Палата панів приймила буджет і всі правительственні внесеня з послідних засідань ради державної.

Відень. По вичерпаню дневного порядку говорив на закінчене президент Хлюмецкий і зібрав разом успіхи роботи теперішної ради державної на поли реформи виборчої, промислових і торговельно-політичних законів, комунікацій, реформи податкової, законів для убогих і для поліпшеня долі робітників. Відтак вручили відпоручники майже всіх політичних партий на знак вдячности і памяти штучний, золотий дзвінок президентови, а гр. Гогенварт звеличав при тій нагоді его заслуги для ради державної через безпартийне, справедливе ведене і обставане за повагою і значінем нарад парляменту.

———

своїми увагами; так вийшло, що ні про повість Кобилянської ні про повісти Чайківского читателі „Зорі“ нічого не довідали ся.*) Шкода виходить тим більша, бо се письменника мусить знеохотити... За те Українці про кожду книжочку, нераз і маловажну, дають вістку і так ми скорше знаемо, що пишуть Українці, як що творять наші галицкі Русини в літературі. Се велика недостача, котрій на будуче повинна редакция „Зорі“ — як тілько зможе — зарадити вже в інтересі самої ґазети.

При кінци згадаемо ще про фейлетони в „Зорі.“ Свого часу, 1894 р. та на початку 1895 р., мали читателі „Зорі“ нагоду в кождім числі прочитати фейлетон про сучасні справи. Коли вже сам зміст цікавив, то чинив се тим більше здоровий гумор і ясний погляд, які пробивали ся з фейлетонів. В 1895 р. утратила „Зоря“ свого фейлетоніста, а його заступив др. Щурат. Та він подав лиш кілька фейлетонів і покинув. А шкода, бо ся рубрика в *Зорі* мала все своїх читателів.

Ст. Кр.

———

*) Аж в числі 1-ім *Зорі* 1897, яке ми нині дістали, находимо критичну оповістку на „Царівну“ О. Кобилянської і „Перші Зорі“ Т. Галіпа.“ Дай Боже більше такого. — *Ред.*

РЕАКЦИЯ.

(Нарис).

Оля була в своїм часі справдішньою окрасою нашої охрестности. Як я еї тільки побачив, зразу пригадалась мені пісня: „в нас дівчата всї хороші, коса з довгим волосом, очи чорні, брови чорні, личко як кров з молоком“ та здавало ся, що ся пісня зложена специяльно для сеї красавиці. Всї еї рухи, вся стать була для мене незвичайно принадною. В палких еї зіницях почув я наче маґнес... а як побачив, що й вона від часу до часу звертае на мене увагу, а при забаві в пташка одного вечера аж два рази мене вибрала, хоч було багато иньших молодиків — в моїй души розпочав ся неначе якийсь переворот. Я намагав ся від тепер як найчастійше стрічатись з Олею. „Звісно, Оля найгарнійша у нас дівчина, живенька наче вивірка... отже в еї товаристві найгарнійше можна забавитись,“ думав я нераз, здаючи собі справу з сего небувалого доси у мене нахилу до „вивірочок“. Але згодом прийшлось мені викинути з свого словаря вираз „нахил“, а вставити на его місце иньший більше відповідаючий вже тепер моїй фільольоґічній мудрости... себ то вираз „любов“. Тепер Оля стала в моїх очах не тільки красавицею, але справдешним божищем. Всї еї рухи, всї слова еї — хоч не дуже то з них виднїла божеска мудрість — здавали ся менї просто ідеальними. Я, що доси насьмівав ся із всякого боготвореня дівочої краси, став тепер дїйсним рабом божка кохання. Спричинила ся до сего мабуть й ся обставина, що я, студіюючи в Кракові медицину, міг тільки підчас сьвят або вакаций бачити свою красуню.

— Але-ж кажу тобі, Славко мусїв десь по уха залюбити ся — говорив бувало при менї шуткуючи оден з моїх товаришів, — таж він верзе про якусь плятонїчну любов, про якісь божества в спідничках, а перше сам з того насьмівах ся..“ Я признавав в дусї правдивість слів товаришевих, але не бив ся в груди, бо соромно якось було признати ся до такої неконсеквенциї. Нераз у мріях бачив я свою прегарну Олю, стискав еї маленьку ручку, цїлував еї пишні уста — але на тих гарних мріях і кінчило ся. І став я вважати поцїлуй чимсь таким, за що варта хочби усе житє віддати. Я не бачив біля себе нїчого, в моїй уяві яснїло лиш се маленьке божище — я почував якусь дивну спрагу і думав, що оден поцїлуй в силї еї погасити.

Але небавом ми зійшли ся з Олею близше, похвалили ся посполу своїми знадобами лексикальними — я найшов вижидану взаїмність. Перший поцїлуй переніс мене справдї в райскі країни. „Der Kuss ist der Reim im Gedicht der Liebe! се сьвяті слова,“ думав я собі, вертаючи домів з такої любовної стрічи... Так бавив ся я сею любовю ледви чи не рік, а там і почав від неї злегка відвикувати ся; скоро спрага заспокоїла ся, я більше не почував еї. Поцїлуї втратили з часом в моїх очах принаду, краса дразнила вправдї змисли, але тільки змисли, души не давала нїчого нового. Отже я став в своїм походї вертати ся. При тім запримітив, що Оля, побачивши зворот в моїм поступованю, стала чим раз віддалювати ся від мене, значить: вона вважала всю нашу любов нїчим більш як забавкою. Се було менї на руку — бо звільнило мене від усяких клопотів. Згодом я розстав ся зовсїм з гадками про любов. В своїм памятнику з того часу записав я ось що: „В правдиву любов не вірю. Се недостижимий ідеал! Жінка спосібна до любови — то видумка наших мрій. Такі-ж декорациї любови як поцїлуй, ласки жіночі, манять поти, поки їх не достигнеш, а там тратять свою принаду.“

Прийшовши до такого пересьвідченя і кинувши раз на все (як менї здавало ся) проклін на бога кохання, розпрощав ся я з Галичиною та переїхав на дальшу науку до Відня. Иньших людий, иньші звичаї, словом нове житє став я тепер спостерігати і переживати і викинув з голови навіть спомини про свою минувшість. При тім занимав ся своїми студиями, котрі мене на якийсь час ще більше розїднали з давними мріями. Часом тільки докоряв я себе, що поступив мабуть не зовсїм коректно, покинувши дівчину... Але знаходив оправдане в поступованю Олї, що сама від мене відчужила ся. „Коли-б она була остала при своїм, я не міг би всего зірвати... а так... вона прецінь сама усе зірвала...“ Міжтим звістили мене, що Оля віддала ся за якогось питомця — і се усунуло всякі сумнїви про коректність мого поступованя.

В тій самій каменици, що я, мешкав мій товариш Нїмець, що звав ся Штольц. Скоро я з ним познакомив ся, він став до мене заходити та запрошував мене до себе. Штольц мешкав у родичів. Сїмя їх складала ся із чотирох осіб: двоє старих, син і дочка, дївчина менше більше вісїмнайцяти лїт. „Фрайляйн Резі“ пригадувала менї в дечому Олю, тільки будова еї тїла більше симетрична, черти лиця виразнїйші, мають вираз більш інтеліґентний. Чорні живенькі очи, що хотїли немов в душу заглянути, пригадували також мою давнїйшу любку. Але очи Резі видавали ся менї якимись привітнїйшими, щирійшими та сьміливійшими. Се — о скілько я пізнав — взагалї прикмета віденьских жінок, що не знають тільки конвенансових приписів, як у нас в Галичинї. Але про те я до Резі відносив ся дуже холодно: балакав з нею усего тільки, що сказав „guten Tag“ — часом лиш з конечности перекинув ся кількома словами, але таких злучаїв було мало.

Так прожив я до весни. Настав цьвітень, час усяких прогульок до Шенбруну, на Каленберґ, до Пратеру і т. д. Однак мене якось не тягнуло туди, я тепер більш чим звичайно займав ся наукою та студіював попри медицину також фільозофію. „Знаєш, Славку! їдьмо днесь до Venedig in Wien, бачив програму дуже гарна! варто бути,“ промовив до мене товариш підчас обіду в реставрациї, в котрій ми звичайно сходили ся. „Не можу“ відказав я „йду нинї на пополудневі виклади Йодля über die Schopenhaur'sche Philosophie, хочу пізнати его методу, а ще, бачиш, его не слухав... Виклади кінчать ся о 7-ій, отже заки я надтягну до Пратеру, буде запізно“... Точно о назначеній годинї явив ся я в салї. Однак тут професори не зрікають ся свого „akademisches Viertel“ — значить випадало ще чекати 20—30 мінут, тим більше, що се мали бути двогодинні виклади. Та ледви я сів, — дивлю ся: входить Резі. Я притаїв ся, неначе не бачу. Вона мабуть також не спостерегла мене, сїла в ту саму лавку. Якось нехотя зиркнув я і стрінув ся з еї поглядом... ми поздоровкали ся і зняла ся між нами, млава зразу, розмова. Ся стріча була для нас обоїх несподїваною. Ми заговорили про фільозофію, про питаня соцыяльні — розмова наша де дальше ставала живійшою. Я мав перед собою не галицку гуску, що не знае нїчо більш балакати як про моди, танцї та забави, але людину справдї осьвічену, що уміла похіснувати ся всякими, доступними їй скарбницями науки. Тут вперше в житю довелось менї говорити з жінкою, що знанем своїм менї справдї заімпонувала. Інтеліґенция, здоровий погляд на сьвіт, та природність, нї в чім не видко еї штучности, що у наших галицких недоуків. При тім всїм Резі — дівчина дуже палкої вдачі. Ми обговорювали не одну справу, спорили й згоджували ся в ріжних питанях — лице Резі набирало від часу до часу червонїйшої краски, і тоді здавало ся вono менї таким принадним, як ніколи перед тим. Так розговорюючи по викладах проходжували ся ми ще якийсь час по унїверситетских коритарах, опісля-ж відвів я Резі домів.

З того часу ми чим раз частїйше стрічали ся з молодою Нїмкинею, відбували спільні прогульки, ходили на виклади і т. д. Предмет наших розговорів чим раз більшав і переходив ріжні фази. Спершу говорили ми про справи загальні, відтак про чим раз близші нам, а остаточно забалакали й про себе. На сїй точцї ми не спорили... Ми згодили ся... Я полюбив Резі горячо і она мене також. Я почував себе незвичайно щасливим, бо зискав серце людини інтеліґентної, що не раз зуміла душу мою, остуджену скептичними теориями, справдї зогріти. — Палка Нїмкиня, се цїлковитий контраст до наївної Олї, у котрої любити мож було хиба те крутеньке личко.

Так прийшло ся знов змінити свої погляди в тім напрямі, і се зазначив я в своїм дневнику під іменем „реакциї.“

Віде нь. *Р. Височский.*

Котвиця

Liniment. Capsici comp.

з аптики Ріхтера в Празї,

загально признаний **знаменитий усмирюючий лїк на втиранє:** по цінї 40 кр., 70 кр. і 1 зр.; можна купити у всїх аптиках. Просимо жадати сей **загально улюблений лїк** просто під назвою **Ріхтера Liniment з котвицею** і принимати з осторожностию лише фляшки зі знаним знаком охоронним „Котвиця“ бо лише ті правдиві.

Аптика Ріхтера під золотим львом у Празї.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТЇ і ШКОЛЇ

повинна находити ся

Народописна карта

українсько-руского народу,

зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просьвіта“, а виконана в лїтоґрафічнім закладї Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарска цїна карти, наклеєної вже на полотнї, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просьвіти“ і передплатників „Зор“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просьвітї“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

Приватна клїнїка хіруґічна

(Приватна лїчниця операцийна)

Д-РА СТ. КВЯТКОВСКОГО

емерит **оператора** ц. к. хіруґ. клїнїки унїверситеской *Більрота-Іуссенбавера* у Відни

находить ся

в **Чернівцях,** улиця Мецґера ч. 25.

В справі приниманя хорих і иньших інформаций треба удавати ся до управителя приватної клїнїки **д-ра Квятковского** в Чернівцях, улиця ратушева (дім Вішоффера.) (64—100)

Памятайте на Народний Дім в Чернівцях!

Прекра сна повість Ольги Кобилянської **„Царівна“** вийшла накладом „Буковини“ окремою книжкою, котра має 424 сторін, вісімки, **і коштує лише 1 зр. 20 кр.**, з пересилкою нерекомендованою 1 зр. 30 кр., з рекомендованою 1 зр. 40 кр. Передмову до повісти написав Осип Маковей.

„Царівна“ так своїм змістом, артистичним обробленєм, як і благородною тенденциєю визначає ся дуже поміж нашими новійшими повістями.

Купити можна в редакциї „Буковини“. Тут також можна дістати оповідане О. Я. Кониського **„В день сьвятої волі“** за 10 кр., з пересилкою 12 кр. і оповідане Т. Галїна **„Перші Зорі“** за 30 кр., з пересилкою 35 кр. Купуйте!

Хто хоче мати

добру і дешеву

МАШИНУ до ШИТЯ,

най удасть ся до мене, то певно не пожалує. Нові продаю дешевше як всюди, а употреблені, ще добре удержані почавши від 20 зр. і то за готові гроші і на виплат. Хто купить у мене нову чи стару машину, за реперацию не потребує журити ся, бо я роблю тую безплатно через цїлий рік.

Русини, удавайте ся до мене, бо я також Русин і обслужу Вас по братньому.

З поважанем

В. Данилевич,

машинїст у бровари Штайнера в Чернівцях, при ул. залїзньчїй (Banhofstrasse) ч. 26.

Лїтературне Товариство

„РУСКА БЕСЇДА“

в Чернівцях,

улиця Петровича число 2,

має на складї:

„Ілюстровану бібліотеку“

для молодїжи, міщан і селян, редаґовану Омеляном Поповичем

року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892, 1894, по **1** зр. **20** кр. за рочник, а всї **7** разом за **7** зр.

З пересилкою почтовою **7** зр. **30** кр.

П. Т.

Отсим маю честь повідомити шановних відбирателїв, гостий і публику, що я перебрав істнуючий доси під фірмою

АНТІН ТАБАКАР і ҐАІНА

склад корінних товарів, вин і делїкатесів

(заснований 1812 р.),

а окрім того

АҐЕНТУРУ і СКЛАД РІЛЬНИЧИХ МАШИН

з днем 1-го липня с. р. і буду дальше вести під моєю власною фірмою

СТЕФАН ҐАІНА.

При сїй нагодї складаю сердечну подяку за довірє, оказане так часто попереднїй фірмі, і прошу уклінно, мати те саме довірє на дальше і для мене, при чім запевняю, що все старатиму ся задоволити шановних гостий **добірними товарами найлїпшого сорта, низькими цїнами і уважною услугою.**

Прошу о частї замовленя і пишусь

з поважанем

Стефан Ґаіна.

„Днїстер“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові ул. Валова ч. 11.

перше і одиноке руске товариство асекурацийне, припоручене Всч. Духовеньству і всїм вірним через Впреосьв. Митр. і Преосьв. Еп. Ординарияти всїх трех галицких Епархій, обезпечає будинки, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнизшою оплатою.

Шкоди лїквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі, а договори заключені з першими Товариствами контрасекурацийними подають **„Днїстрови“** можність обезпечувати і виплачувати і **найвисші суми.**

Полїси „Днїстра“ приймає банк краєвий у Львові при позичках іпотечних.

На житє можна обезпечати ся **через „Днїстер“** після **всїх можливих** комбінаций **в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає як найкористнїйші услівя і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою, принимає від своїх членів і третих лиць **вкладки** до опроцентованя **по 5** процент. Ґваранция цїлковита. Удїли по 50 корон. Позички удїляють ся тілько властителям реальностий, вільних від тягарів, за порукою двох членів. З позичок відтягає ся десята часть на удїл.

Зголошеня о удїлене **аґенциї** в місцевостях, де „Днїстер“ не є заступлений, приймають ся.

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди								Відходять	Поїзди							
	поспішні			особові			мішані			поспішні			особові			мішані	
до Чернівцїв									**з Чернівцїв**								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	11^{28}	.	.	$6^{\underline{57}}$	$10^{\underline{28}}$	$5^{\underline{50}}$			До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{47}	.	.	9^{41}	$10^{\underline{29}}$	$5^{\underline{38}}$		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	3^{29}	.	.	9^{12}	$10^{\underline{00}}$	$5^{\underline{23}}$			До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{03}	.	.	$7^{\underline{17}}$	$10^{\underline{48}}$	6^{16}		
З Новоселицї, Садаґури .	.	.	.	.	.	.	11^{13}	$9^{\underline{50}}$	До Садаґури, Новоселицї .	.	.	.	.	.	.	4^{30}	6^{21}

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници є 12 год., то на львівскім годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.